

DOBÓ ISTVÁN

(1910–1944)

1944, ősz.

István, a megnyerő külsejű, halk szavú, bársonyos hangú fiatalember Besztercebányán született. Munkavállalás céljából és a szebb jövő reményében költözött Szabadkára, amelyről sok szépet hallott. Szereti ezt a várost: az emberek kedvesek, van munka, így biztosított a megélhetés is.

A Zentai út végén, a városi vágóhídon dolgozik. Mészáros a szakmája. Ezt tanultatta ki vele az édesapja, akinek mindennél fontosabb volt, hogy fia tisztességes szakmát mondhasson a magáénak. Nehéz, emberpróbáló munka, de István szeret a vágóhídon dolgozni. Hogy is ne szeretne, hiszen ennek a munkának köszönheti Rózsaát, a feleségét is! A sugárzó szépségű, bár kissé beteges leány ugyanis – a közelben élő sok asszonyhoz hasonlóan – otthon végezte a bélmosást, a pacaltisztítást a vágóhíd részére, kiegészítve ezzel a család jövedelmét. Így ismerte meg Istvánt is, a magas, megnyerő arcú és modorú fiatalembert. Házasság lett a szerelemből. István Rózsa szüleinek a házába költözött. A Zentai úton élnek, a temető közelében. Van egy aranyos kisfiuk, Mihály, aki a legcsodálatosabb gyermek a világon!

István imádja feleségét és kisfiát. Az asszony betegeskedését azonban nehezen viseli. Sajnálja, szeretne segíteni rajta, de nincs rá lehetősége. Drága doktorokat megfizetni nem bír, a lelki eredetű bajokat meg amúgy sem sokan tudják orvosolni... Az embert belülről kellene gyógyítani, mármint a lelkét feltárni, hogy mi okozza a bajt... István fél az igazságtól. Megtudni, hogy drága hitvese milyen lelki sérüléseket hordoz magában... Elkeseledésében gyakran rosszkedvű és szomorú. Az örömet csak a kisfia jelenti számára, akivel gyakran befognak a kocsiba, és elmennek a városba. Istenem, milyen csodálatos hallgatni a fiúcska csacsogását, válaszolni temérdek kérdésére! Minden érdekli, mindenről van saját véleménye, pedig csak nemrég tanult meg beszélni! A fiában önmagát látja. Régi emlékek elevenednek meg: a besztercebányai szülői ház, a Diósgyőri Vasművekben dolgozó, este holtfáradtan hazaérkező édesapja, a mindig odaadó és gondoskodó édesanyja... Apja korai halála nagyon megviselte. Úgy érezte, soha nem forr be a lelke mélyén keletkezett seb. Aztán a nélkülözés évei váltak már-már elviselhetetlenné számára. De most itt van, a fia mellette ül a bakon, be nem áll a szája, s integet kicsike kezecskéivel! István most érzi, milyen csodás apának lenni...

Jó lenne több időt tölteni Mihálykával, de a munka szinte az egész napját igénybe veszi. Reggeltől estig a vágóhídon van, kemény, nehéz fizikai munkát végez. Bírja még, bírnia

kell! Csak a felesége állapota nyugtalanítja. Nagyon szereti a kedves asszonykát, de sajnos egyre többször van közöttük nézeteltérés. Rózsát néha annyira a hatalmába keríti a betegsége, hogy nem tud uralkodni magán. Ő ilyenkor igyekszik lecsillapítani, megnyugtatni, de többnyire sikertelenül. Már maga is az örület határán van, amikor anyósa veszi kézbe az ügyet. István nem tudja, hogyan, de anyósának mindig sikerül lenyugtatnia a lányát, s akkor – ha néhány órára is – ismét az a régi, kedves, szeretni való, olyan, akibe István évekkorábban beleszeretett...

Békés este elé néznek most is. Vacsora után beszélgetnek a szépen és ízlésesen berendezett szobában. Kisfiuk már alszik. Elfáradt az egész napos rohangálásban...

István a munkájáról mesél Rózsának. Az asszony szinte issza férjének minden szavát. Ő ebből tudja biztosan, hogy a felesége szereti. Ez erőt ad neki a holnaphoz és minden következő naphoz. Bízik feleségének a gyógyulásában. Nem adja fel a reményt. A kiságyban mélyen alvó kislára pillant, tekintete megpihen szőzi fejcskáján, fehér arcocskáján. Ezek azok a pillanatok, amelyekért érdemes élni! Magához öleli Rózsát. Ebben az ölelésben benne van minden szeretete, vágya.

A Dobó család

Az utolsó nap

Ez az októberi nap is úgy indult, mint a többi.

Kora reggel óta a vágóhídon dolgozik. Sok a munka, messze még a nap vége. Nem is sejti, hogy miközben a család megélhetéséért dolgozik, alig néhány száz méterre, családi házuk kapuján partizánok zörgetnek. Őt keresik. Rózsa megrémül, hiszen ekkorra már híre ment a kegyetlen partizánakcióknak. Zavartan kezd beszélni, a katonák nem értik,

mit akar mondani. Még mielőtt gorombáskodni kezdenének a beteg asszonnyal, Rózsa édesanyja veszi át a szót. Elmondja, hogy a veje a munkahelyén van. Elmennek érte. Az utcabeliek szeme láttára hazakísérik, megvárják, amíg átöltözik. István nincs tudatában a történéseknek. Nem hiszi el, hogy őt is előállítják. Összekuszálódott gondolatai között egy észérvet sem talál, amivel ezt érdemelte volna. Arra sem kap lehetőséget, hogy elbúcsúzzon a családjától. A feje szédül, nehezen kap levegőt. Rózsa pillantását keresi, de az asszony nem tekint rá. A kisleány hangosan, el-elcsukló hangon sír. Istvánt a Zentai úton kísérik végig a városközpontig. Azt már senki sem tudja pontosan, hol tartják fogva. Egyesek szerint a Zmaj Jova utcában, a csendőrlaktanya épületének az alagsorában. Rabláncon.

Az igazság soha nem derült ki. István anyósa ügyvédet fogadott, talán ki tudná szabadítani a vejét. A próbálkozás eredménytelen volt.

Három nap múlva végezték ki a Zentai úti temetőben. Szemtanúk állították. Családja az utcán ácsorogva hallotta a lövéseket, látták a vérengzés után mellettük énekelve elvonuló és ünneplő partizánokat. De nem sejtették, hogy éppen ezek a fegyveresek – percekkel előbb – oltották ki az életét a szerető férjnek, vőnek és édesapának...

Rózsa nem sokkal élte túl férjének elvesztését. Néhány év múlva meghalt, kisleány a nagymamára maradt. A családi ház, szerencsére, Rózsa édesanyjának a nevéen volt, így nem tudták államosítani. Mihály itt nőtt fel és alapított később családot.

A ház ablaka hetven esztendeje a temetőben levő tömegsírra, édesapja nyughelyére néz...

A tömegsír felülnézetből (Szabadka)